

HIND 5 SENTI.

Õpilastele

NR. 8

4. DETSEMBER 1935

Vaike Raidla

Võistlustöö

Talvine öö

Talvine öö nii udune, sumbne,
läbi pilvede kumeneb kahvatu kuu.
Väsinud rändaja samm, tee on nii umbne,
tummalt unistab tee ääres puu.

Vilgub tuluke, lähedal kodu ju,
väsinud rändaja kiiremalt tõttab.
„Tume ja sumbund öö, pääseks ometi käest su,
põgeneks eest su,“ rändaja mõtleb.

Avaneb uks, sihile jõudnud on rändaja,
soojust on täis armas ja kodune tuba.
Ukse taha jäi talv, öö tume, tuul tõttaja,
ahjus pragisev tuli ootab rändajat juba.

Väljas kõveneb külm, udu lumele vaob,
pilvedest särama pääseb tähesilm.
Pikkamisi udu lahtub, öine sumedus kaob,
hommikuks valge kui unelm on terve ilm.

UJUVAD TERASKINDLUSED.

Need on inglise lahinglaevad Vahemeres. Neist keskmine, nimega „Hood“, on suurim kogu maailmas — veesurve 42 000 tonni.

Kõige menukamad jõulunäidendid on „Pääsukese“ omad.

Registreeritud andmete järgi on J. Oro „JÕULUVANA KODU“ (2 vaat.) mängitud enam kui 300 koolis. Selle rõõmsatujulise laste lavatüki võlu on nõnda suur, et ta teine trükk on ka juba lõpule jõudmas.

Sama autori teine jõulutükk „JÕULU OOTEL“ (2 vaat.) on trükist otsas, kuid selle võib leida köitest „KOOLINÄIDENDID“ (Kr. 1.80).

J. Parijõe „JÕULUJUHTUMISED METSAS“ (1 vaat.) on ilus ja meeleolukas jõulumäng, samuti A. Oengo-Johanson „JÕULUPUU LUMISES LAANES“ (4 vaat.). Vägevate naljamürtsu ja hulga uhkeid uperpalle sisaldab M. Mölli „VANGISTATUD JÕULUVANA“ (2 vaat.). Laulude ja tantsudega jõulumäng on „JÕULUD AASTAPÄRJAS“ (1 vaat.).

„Jõulupuu lumises laanes“ maksab 50 s.; teised à 25 s. Raamatute hinna ettesaatjaile saadetakse raamatud kätte ilma lisakuludeta.

Õ/k. „KOOLIVARA“ ja K. K/ü. „TÖÖKOOL“
Tartus, Promenadi 2 Tallinnas, V. Roosikrantsi 3

HELMI MÄELO,

„Õpilastele“ eelmise nr. juhtkirjanik, kelle sulest on ilmunud juba mitu romaani, on uudisteosena avaldanud toreda noorsoojutu:

„Pärt on minu sõber“

See on jutt poisist, kes varakult kaotas oma kodu ja asus iseseisvalt enese eest hoolitsema. Ta elas läbi palju eluraskusi ja vintsutusi, kuid jõudis lõpuks sihile. — Saada

see raamat jõuluringiks — see oleks juba midagi!

Mitmevärviline kaas ja illustratsioonid A. Peerna'lt.

Hind kr. 1.25.

O. Ü. Noor-Eesti Kirjastus

Tartus, Gustav-Adolfi 8
Raamatukpl. Tartus, Rüütli 11

VALGED HIRVED BRANDENBURGI AIAS BERLIINIS.

Koolinõunik J. Lang

Uutele radadele

Praegu on kibe tööaeg. Läheneb poolaasta lõpp ning sellega teatud koolimured, ühel suuremad, teisel vähemad. Aga saabuvad ka talveröömud — lumesõda, uisutamine, suusatamine, kelgutamine, samuti alati oodatud jõulupuu jõuluvana ja kinkidega.

Nii käib see järjest vaheldumisi — röömud ja mured. See on elu igavene seadus nii noorele kui vanale.

Ärgem aga löögem kartma, kui mõnigi asi läheb vilthu ja kiusab mure. Pidagem meeles, et igal ajal on kaks külge. Kui läheb halvasti, siis peab leiduma kindlasti võimalusi seda teinekord parandada ja — pareminigi teha, sest kes teist tahab olla mängus kaotaja? Parem juba võita.

VÕIT AGA OLENEB SUUREL MÄÄRAL MEIST ENDIST.

Seks tuleb olla valvel ja mitte jääda ootama ning lootma teistele.

Suureks röömuallikaks meile on röömu valmistamine teistele. Eks tunne kingitusest röömu mitte ükski kingitusesaaja, vaid ka kinkija ise.

Ärgem unustagem seda.

Et, enesele röömu valmistada, siis ärgem oodakem kingitusi teiselt, vaid kingime ise. Mitte kingituse hinnas ei seisa ta väärtus. Ei, kõige lihtsamgi asjake, väike tähelepanelikkus vanemate, õdede, vendade või kaaselanike, lindude ja loomade vastu valmistab meile enestelegi kindlasti röömu.

Ärgem küsigem kunagi, kas seda maksab teha, vaid —

KUIDAS SAAN SEDA TEHA KÕIGE PAREMINI.

Teadkem, et iga inimese ning korraliku kodaniku kohus on hoolitseda ja valvel olla kõigi kaasainimeste hääolu eest, igal sammul püüda ise seks kaasa aidata, siis muutub peagi meie ümbrus kenamaks, iga kodaniku elu paremaks ja ka Eesti kaunimaks.

Nõnda saame kõik juba noorelt kaasa aidata, et meil

...pirrudest kahest otsast
löövad lausa lõkendama,
et kord Kalev jõuab koju
Eesti rahval õnne tooma,
Eesti põlve uueks looma.

Juhan Lang.

NÄDALAH UUDISEID

RIIGIVANEMALE anti 28. nov. s. a. üle 160.000 krooni allveelaevastiku korjandusest. See summa on nn. „hambarahaks“ kavatsetava allveelaevade hävitaja ehitamisel.

NOORTE SUNDORGANISEERIMINE on kerkinud esiplaanile. Haridussotsiaalministeerium aga kuuldavasti sellist organisearimist ei poolda.

NIMEDE EESTISTAMINE on leidnud vastukaja ka väliseestlaste seas. Nii on mitmed Soomes, Hiinas, Marokos ja Brasiilias elavad eestlased oma nime muutnud.

ÜHISTEGEVUSE NÄDAL peetakse üle maa 7.—15. detsembrini.

VIRONIA, vanem korporatsioon Eestis, pühitses Tartus oma 35. aastapäeva.

ÜLIKOOI AUDOKTORIKS valiti kunstn. Kr. Raud.

UUS „MANDSHUKUO“ Põhja Hiinas. Tschitungi maakond kuulutas enese iseseisvaks. Teisi iseseisvuse deklaratsioone oodatakse lähemal ajal.

HIINAS, Kiangsu provintsis, uputuse piirkonnas on haigestunud 200.000 elanikku, kes päävarjuta.

KASPIA MEREL on üle 1000 kaluripaadi varasesse jäässe kinni külmanud.

Võisillustöö

Kartulisõda

Ma võtan õige plehveteri kätte ja kirjutan juhtumisest, mis mul üks päe oli.

Ühel hommikul kõmbin kooli poole, nii et lumi kiriseb jala all ja kott lööb aina ilpsu seljas. Lähnen klassi uksest sisse, ja... oh sa tae-

vake, ma ei tea, mes see oli, aga sain ühe kõva vesise asjaga vastu nägu ehk sihverplaati nii, et suits ja kärsa hais lendas mo silmist välja. Pistsin siis kiiresti laua alla ja hakkasin surma vastu valmistama. Ootas, ei surm tuld ühtegi. Laua all hakkas igav, ja läksin välja, et põrgu, las olla. Siis alles nägin, mes oli. Poisid olid kiiresti ametis.

„Tule sõda pidama!“ ütles üks poistest. Ma esteks küsisin, et mes sõda te peate, et kas tohib tulla, tapate ära.

„Kartulitükid tapavad kedagi ää,“ naeris Kasteheina Ülo. „Löö aga sekka!“

Ma siis sain alles aru, et meie ja neljanda klassi poisid pidasi kartuli-sõda. Ma läksin siis ka loopi-

ma, et anname nüüd sindritele. Muist poisse tõid aga kartuleid juure, ei mina tea, kust nad tõid, aga meie muud kui loopisime, et hikipull oli pealaele kohe väljas. Teiselt poolt loobiti ka vastu, nii et hoia käsi suu ees, et vastu hambaid ei tule. Üks saatis mulle vastu nägu, nii et nina läks kohe laiaks. Mul kargas süda täis, et mes sa ikke mängid, ja keetsingi talle otsaette. Pärast hakkas nigu kahju, et kes teab, mes häda veel te-gigi.

Häda põleks kedagi old, põleks sihuke kurb lõpp tuld. Nigu välg selgest taevast, seisis keegi meie keskel, tõstis oma pika näpu nagu plehveteri ja pomises midagi. Ma esteks ei saand aru, mõtlesin, et mõni neljanda klassi poiss näitab

Ekskursioonid, rännakud, matkad, laagrid... Nii palju oleme säält hankinud endile elamusi. Aga kaunise vormi valatuina võimaldaksid need elamusi ka teistele.

E. T.

Võistlustöö

Eeri Padonik

Kui isa suri

On möödunud aastaid, kuid mäletan nii selgesti, nagu oleks see eile olnud. Oli õhtupoolik. Isa ütles, et õhtul laseme need paar kivi lõhki, kuhu Ants eile augud sisse raius. Ants oli meie sulase nimi.

Tuli õhtu. Pool punetavat päikest paistis veel kui isa ütles:

„Poiss, võta labidas ja läki!“

Kõmpisin vaikides isa järel, kuni jõudsin põllule. Karjamaa ääres oli kaks suurt halli sammaldunud kivi, nendele oligi Ants augud sisse raiunud. Isa raputas mingit valget pulbrit kiviauku.

„Isa, kas see on kriit? Antsul oli ka tükk niisugust!“

„Ei, see ei ole kriit, see on kloor, oot, ma näitan sulle.“

Isa raputas seda valget pulbrit kivile, võttis maast teise väiksema kivi ja lõi sellega kloorile pääle; käis tubli kõmakas, mis lõi mul esialgu kõrvad kinni. Kavatsesin sulase Antsu kriiditükki kah ära näpata ja niisamuti teha nagu isa.

„Isa, vaata, sää! kraavipervel on ülaseid, ma lähen korjan neid!“

„Mine, mine.“

Olin korjanud juba õige suure käputäie ülaseid, kui isa mind hüüdis. Peagu samal ajal käis — põmm! ja kivi kohalt lendasid kivitükid üles. Isa hüüdis:

„Ära sa juure jookse, teine läheb veel!“

„Teine“ ei läinud, ootasin minuti, kaks, kolm — kuus. Isa hüppas kustki kaugemalt üles ja jooksis kivi poole. Isa jõudis kivi juure, sai vaevalt vaadata kivi ja ümber pöördi, kui hüüatas:

„Suitseb!“

Kivi kohale kerkis suitsupilv, käis krahh — ja ma kaotasin teadvuse. Kivitükk oli mind tabanud. Neli päeva hiljem maeti isa. Ei saanud ta matusestki osa võtta. Olin paar nädalat voodis, enne kui paranesin. Kevadest oli saanud suvi.

Võistlustöö

Reet

Koit

*Ei meelt tee rõõmsaks koit, mis päeva punub,
nüüd lillakana idataeva ilmunud,
kui vastikult külm kehha imunud
ja soolane tuul üle välja puhub.*

*Ent tänast koitu jäädvustaksin maali:
mind vaimustavad lumel sünged varjud
ja pilve, talu silueti varjul,
nurk kooljalik, mis helki heidab maale.*

*Ei rahu anna külm, et seisatada;
ees ootab tüütu vaevaline tee,
koraali saatel telefonipostide
ja tuulega, mil hangi kerkib taga.*

Pilte Jõululapse kodumaalt

on 5-sendine pildipoogen, mis sisaldab 11 päevapilti Jeesuse sünnimaalt ja tema mälestuse läbi pühitsetud kohtadest.

USUÕPETUSE TÖÖVIHK

muutub hulga nägusamaks, kui kleebite need pildid vastava kirjatöö juure. Nõudke koolikooperatiividest! Hind 5 senti.

Laod: „KOOLIVARA“ Tartus ja „TÖÖKOOL“ Tallinnas
Promenadi 2 V. Roosikrantsi 3

... tõstis oma pika näpu nagu plehveteri...

ennast, ja pidin talle vasta näppu viskama, et kellele sa näitad oma sõrme. Siis kohkusin koledasti ära, kui nägin, et õpetaja oli. No mes laulu sa laulad, kui õpetaja nii kurjasti su otsa vahib, et poiss, mes sa

teed siin. Ma hakkasin kartma ja pistsin alumise korra pääle. Aga kaua sa sää!gi oled. Läksin siis üles tagasi, et on mis on. Poisid seisid kõik reas kantselei ukse kõrval, nigu soldatid. Mõnel olid ninad punased, silmad kirjud ja kõik. Mul oli nagu häbi, süda läks korraga haledaks ja kurgus hakkas midagi kõditama. Kahju oli nigu kellestki.

Üks tüdruk oli sõja ajal kartulitükiga silma saand, ja oli kaevand õpetajale ära. Sellest see tuligi. Uuriti küll, kes viskas, aga võta kinni. Ega tea, ehk viskasin minagi, aga kellele ma sest kaebama läksin. Viimaks, kui nurgast ära sain, kargas mo hing täis, et tüdruku pärast nurgas seisime. Kes kä-

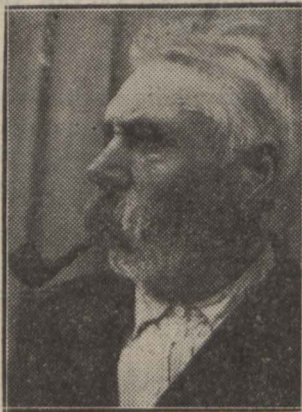

Poisid seisid kõik reas kantselei ukse kõrval...

sib ajada silmi nii punge, et kartul silma lendab, nagu vähemalt ei näe. Nõndaviisi lõppes see sõjakene. Klass tuli aga kartulitükkidest puhtaks teha.

Värdis.

Tähelepanekuid Emajõe kohta

JUHAN PEERNA,
vana kalur, jutustab:

Kui hilissügisel on külmad ilmad, siis võib jõe hõlpsasti ühmad (ehk loppa) täis võtta. Kui vastu päikest vaadates jõevesi sädeleb, nagu oleks täis peeneid nõelakesi, siis on ühm juba

Uue kirjandite-võistluse

tingimused on praegu toimetuses väljatöötamisel. Need ilmuvad jõulunumbris. Jälgige hoolega „Me oma sulega...“ osakonnas antavaid instruksioone, koguge võistlusindu, et parajal ajal julgelt sekka lüüa!

Suuskade valmistamine

Kui suuskade painutamine on õnnestunud, siis on päämure möödas; võite asuda suusa vormi viimistlemisele. Esimesena tehke valmis suusa juhtiv soon. Selle sügavus suusatallas on umbes 0,2 cm ja laius 1,2—1,6 cm; soon on põhjast veidi kumer. Et harva kel leidub sooneajamiseks vastav hõõvel, siis tuleb ajada läbi lihtsamate abinõudega. Märkige pikuti suusatalda, täpselt keskele, soone laius ja tõmmake vastavad soone piirjooned. Märgitud jooni mööda saagige soonsaega sisse umbes 0,2 cm sügavuselt. Suusa soone pikkus olgu suusa kannast kuni kohani, kus algab nina kõverus. Kahe sisseaetud joone vahe võtke välja, kas nuuthöõvliga või kui seda ei ole, siis lihtsalt peitliga. Soon peab

vees. Nõelakesed (jääkristallid) ühinevad, saavad ühmatükikesed, need liituvad varsti suurteks ühmapankadeks.

Palupõhja külast (40 km Tartust) kuni Kärevere ujuk-sillani (22 km Tartust) ühmapangad ei takista lootsikussõitu, kuna vool on kiire ega lase suurtel ühmapankadel jõe laiust täita. Käreverest, eriti aga Muuge kää-nust (12 km Tartust) allapoole on vool vaigusam ja säääl ühmapangad aeglaselt edasi venides täidavad kogu jõe laiuse. Sellejuures võivad nad hõlpsasti külmata kokku ja laevasõidu hoopis takistada. Ühmapangad on kardetavad puust veesõidukitele, sest, olgugi, et on pudrutamine, võivad nad ühe öö jooksul „läbi saagida“ isegi lodja küljelauad (vooluga mööda joostes), rääkimata lootsikust. Sellepärast peavad ühmad kätte jääjad oma sõidukid seisma panema ikka voolust varjatud nurga taha. — Ka auriku kruvi jäähtub ühmad tõttu ja moonduvad ratakaks, mis ei aja enam laeva edasi.

olema täiesti sirge, ühesuguse sügavuse ja laiusega, ning sile.

Valmistamiseks kõige lihtsam suusatüüp on mäesuusk (Telemark). Mäesuusa ülemine pind on sile ja harjata. Et mäesuusad on teistest suusatüüpidest märksa laiemad, siis tehakse need lühemad. Alaealise õpilase suusa pikkus võib olla 180—190 cm. Kui suusk on liig pikk, saagige kannapoolsest otsast tükk maha, nii et jääb soovitatav pikkus. Sellejärele määrake ära jala ninarihma asukoht. See tehakse järgmiselt: asetage suusk tallaga mingisugusele suusa pikkuse sihile risti olevale serviti lauakesele, nihutage suuska, et see on tasakaalus, lauakese serval. Lauakese kohalt pisut suusakanna poole ongi jala ninarihma kinnitamise koht, sinna tehke pliiatsiga märk. Jala ninarihma koht peab olema ikka suusa raskuskeskpunktist ta-

Võrtsjärve-poolne Emajõe suue kattub jääga esimese külmaga nii tugevasti, et inimesed võivad üle käia. Paari-kolme päeva järele aga soe järvevesi sulatab lahti jõesuudme ja ka järve jõesuudme osa. Seda lahtist vett ei kata enam mingi külm. Avaus tossab aina, — mida külmem, seda enam. Edasi hakkab lausvesi aegamisi nihkuma allapoole, kuni Palupõhjani. Ka seda jagu ei kata enam ükski külm. Juba märtsikuus algab jõe lahtisulamene ka säält edasi.

Jäämineku puhul, mida Tartus nähakse, ei tule mitte jõe jää, vaid vee kerkimise tõttu lahtimurtud loikude ja luhapäälne jää. Ka ei ulatu Tartusse Pede jõe jää, mis jääb kinni ja sulab luhtadel, vaid kõik on pärit altpoolt Kärevere silda.

Kõigile võistlustööde autoreile

olgu siinkohal teatatud, et nende honoraari saadab lehetalitus posti jooksva arve čekiga välja kohe pärast töö ilmumist. Kes oma töötasu saanud ei ole, või kes vahepeäl elukohta on muutnud, teatagu talitusele oma aadress.

gapool, mis võimaldab suuskade parima juhtimise ja hüpetel määnlvakuale rööbastikku hoidmise.

Nüüd märkige suusaküljele jala ninarihma kohast suusanina poole 7 cm kaugusel ja suusakanna poole 23 cm kaugusel pliiatsijoon, mis täisnurga all tallaservale. Saadud kahe kriipsu vahele tõmmake kriipspakuga joon, mis rööbiti tallale ja viimasest 3—3,5 cm kaugusel. Tõmmatud joon määrab ära jalaaseme. Selle joone eespoolne ots ühendage sirge joone abil suusanina õhema kohaga, selles kohas, kus algab päälmise pinna kõverus; joone teine ots aga ühendage sirge joone abil suusa kannal tallast 1 cm kaugusel märgitud punktiga. Saadud jooned on mäesuusa päälmise pinna ümbertöötamise piirjooned. Vastavad piirjooned kandke üle ka teisele suusaküljele. See

(Järg lk. 11.)

LENNUK SÕJAS

170.000 lennukit hävitasid üksteist vastamisi. Lendurid uhkeldasid mahalastud vaenuliste lennukite arvuga nagu indiaanlased skalpidega

Suurimad lennusanjarid: sakslane RICHTHOFEN ja prantslane FONCK

Nagu eelmises artiklis *) nägime, oli lennuk tema leiutamises kuni maailmasõja puhkemiseni võrdlemisi palju arenenud, tänu omaagsete lennusportlaste väsimatule tööle. Mõned konstruktorid olid ehitanud juba päris häid lennukid. Näiteks inglase A. V. Roe poolt 1913. a. konstrueeritud õppelennuk Avro 504 oli Inglise lennuväes veel mõningate aastate eest tarvitusel ja mõnes riigis tarvitatakse seda veel tänapäeval. Kuid konstruktoritel puudusid suuremad kapitalid oma ideede teostamiseks kuni maailmasõja alguseni, mil riigid hakkasid lennuki kui relva vastu huvi tundma.

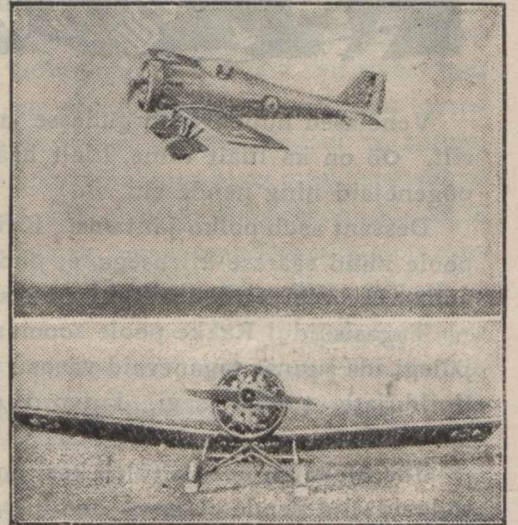
Sõja ajal ehitati lennukid kümnete tuhandete kaupa ja siis omandaski lennuk üldjoontes oma praeguse kuju. Sõjas tarvitati luurelennukid, pommilennukid ja hävitajaid. Luurelennukid olid harilikult kaheistmelised masinad, mille relvastus koosnes ühest või kahest liikuvast kuulipildujast tagumisel istmel asuval vaatelejal, millega võis tulistada kaunis suurt sektorit, ja liikumatult lennuki külge kinnitatud ühest või mitmest kuulipildujast, mis olid lenduri käsutuses.

Sõja ajal luurelennukid leidsid laialdast tarvitamist, mille kohta annab tunnistust ka asjaolu, et üks parimaid lennukid sõjas, inglise Bristol „Fighter“ sai nii suure produktsiooni osaliseks, et sõja lõppemisel Bristol tehasele suured üksikosade tagavarad ülejäänud, mille tõttu praegu seda lennukit tuli uueena sportlikuks otstarbeks umbes 1800 kr. eest võib osta.

Suuremad pommilennukid ilmusid alles sõja lõpul. Need olid mitmemootorilised masinad, millel oli mitu kuulipilduja pesa. Hävitajad olid väikesed üheistmelised

sed kiired lennukid, mida kasutati võitluses vaenulise lennuväega. Nad olid varustatud kuulipildujatega, mis olid lennuki külge monteeritud ja mis tulistasid läbi propelleri, samuti kui luurelennuki lenduri käsutada olevad kuulipildujad. Sarnased kuulipildujad olid mootoriga ühenduses ja lask toimus momendil, mil propellerit kuuli teel ees polnud. Sihtida tuli kogu lennukiga (tulistades pidi lendur suuna võtma otse vastase lennukile), mistõttu hävitajad pidid olema täiesti vigurlennuvõimelised. Sõja ajal oli inglise Vickers hävitaja kiirus 112 km/t, aastail 1916—17 tarvitatud Sopwith triplaani (kolmepinnaline lennuk) kiirus oli 174 km/t ja 1918. a. ehitatud Sopwith „Dolphini“ kiirus oli 193 km/t.

Mõnel osaval lahinglenduril õnnestus õige palju vastaseid alla lasta. Sakslane Richthofen laskis 80, prantslane Fonck 75, sakslane Udet 64, prantslane Guynemer 48 ja inglase Bishop 47 vastast alla. Bishopil on muide kaunis omapärane rekord, nimelt laskis ta ainult 12 päeva jooksul 25 vaenulist

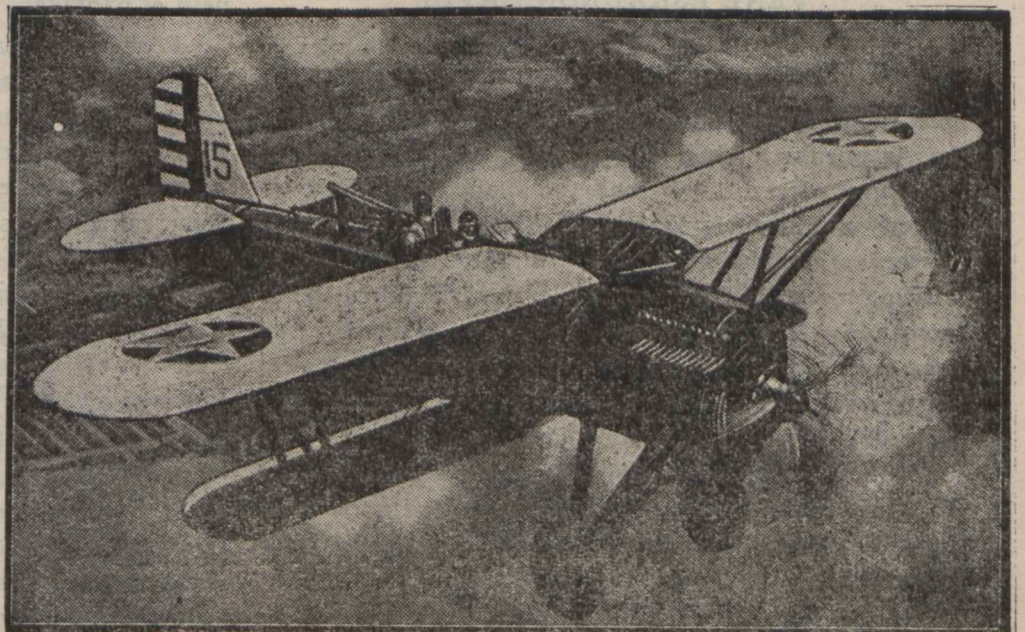

MOODNE HÄVITAJA.

lennukit alla. Eelpoolmainitud lendureist said sõjas surma Richthofen ja Guynemer, kuna teised veel praegu lennuasjandusega tegelevad. Olgu mainitud, et ka praegune Saksa õhuminister Goering sõja jooksul 32 vastast alla laskis.

Päale eelpoolmainitud tüüpide tarvitati sõjas ka teisi sõjalennuki tüüpe, näiteks torpeedolennukid. Üldse ehitati kõigis sõdivais riikides kokku ligi 170.000 lennukit.

Ülo Kurvits.

TÄNAPÄEVA LUURELENNUK.

*) „Õpilaslend nr. 6: „Kuidas inimene õppis lendama“.

Venelased hüppavad orgudesse ja kaovad vaatepiirilt. Öö on ka liialt tume, liialt häätahtlikult varjab põgenejaid ning nende elu.

Dessant asub polku jälitama. Kuid see kaob Narva poole nüüd säärase kiirusega, et pimedas metsa vahel kohatakse veel vaid üksikuid äraeksinud venelasi.

Tagasisõidul Rakke poole soomusrong kohtab teel jällegi ida suunas taganevaid väeosi, paisates nad kuulipildujate tulega segi, kuivõrd see ööpimeduses õnnestub.

Ühe ülekäigu kohale tuleb kari hobuseid — tule all sõdurid olid nende seljast maha hüpanud ja pagunud. Hobused püütakse kinni, soomusronglasi asub neile selga ja sõit läheb ligi paarikümne hobusega mööda raudteed Tamsalu poole.

Varahommikul luurajate komando saadetakse kohale, kus öösel kuulipildujaist tulistati kahtlasi kiiresti liikuvaid märke, leidis eest patarei, kaks kahurit kummalgi pool raudteed, hobused ees, laskemoona vooridega kaasas... Venelased olid öösel tule all hüpanud kahuritelt ja põgenenud!

Eesotsas rongiülem kpt. Lepp, asusime kahureid rongile tirima. Ka hobused ja vankrid asetasime vaguneisse. See oli uhke ja hinnaline saak! Meie kaitseväge varustus kasvas! Millise enesetundega sõitsime nüüd esimesele soomusrongile järele, pääl venelaste uhkeldav patarei!

VEENE ESKADRON HÄVIB.

Kui enam pole rahu öösiti, siis veel vähem päeval. Meie rong sõidab Rakke ja Kiltsi vahet, pidades silmas raudteest ülekäiguteid, kuna punavägi on paanikas ja puruks löödud jõukudes põgeneb ida sihis.

Rongi dessant on saadetud pahemale, lähedasi mõisu ja külasid puhastama. Kuna sellelt lõunaks teateid ei saabu, saadetakse luurajate komando, ligi kümme meest, ta liikumise üle teateid hankima. Meie komandost lähevad kaasa lpn. Pääsuke ja noor Virumaa poiss Peiman. Luuresalk tuleb Kiltsi mõisa alla, kus moonakailt kuuleb: „Dessant on hääs tujus mõisast läbi läinud... punastele järele...“

Luure tuleb nüüd tagasi. Jõudes metsast lagedale, kust raudteeni umbes 50 meetrit, tulijaile paistab, kuis üle raudtee mööda teed galopis ajab vastu vene ratsanikke.

Mehed hüppavad päaleajavate hobuste eest paremale sõnnikuhunnikute taha ja avavad tule. Esime-

sed ratsanikud, kes ei suuda enam hobuseid pidurada, ajavad mõõku paljastades edasi. „Hopp, hopp!“ karjub nende ees ohvitser. Kuid kuulid püüavad nad kinni. Kõik langevad.

Sel ajal soomusrong seisab vaevalt mõnisada meetrit Tapa pool. On sompus, eriti härmatises ja udu-tav talve õhtupoolik. Rongile äkki hakkab kostma eest paremalt lähenev kapjade plagin. See suureneb aina. Rong annab käiku juure ja kiirustab müdina pääle. Juba kostab eest vasakult tulevahetus. Rong ruttab jaole kindlalt ja vaikselt. Ta jõuab välja kuuseheki varjust, raudteest ülekäigule. Samal ajal lähedal udust ranga kapjade plaginaga ilmuvad ratsanikud, täies galopis...

Rong avab tule kõigist pahempoolseist kuulipildujaist, üle kümnest torust. Niklit sajab ratsanike sekka nagu rahet. Eskadroni ees tee on seega kahekordselt suletud kuulidesaju ja põiki ees seisva soomusrongi poolt. See teeb soomusrongi tule all raudtee äärelt pöörde paremale. Varsti saab ka kahur tuld tagant anda. Iga kartečiga laetud kahuripaugu järele langeb kolm hobust kukerpalli lumme. Ja eskadron on kadunud jälle uttu, tagasi, kust tuli. See esmakordne kummaline vahejuhtum, eskadroni rünnak soomusrongile mõjus üle kõige lustakalt. „Aga tulid!“ naeravad ühed. „Kurat, jah! Aga said kah!“ vehivad veel ärevuses teised. Ja samas hüppab mehi maha, et mahalastud hobuste juurest sõjasaaki koguda. Esimesed neist jõuavad heki tagant välja. Siin nad näevad: üks osa vene ratsanikke on peatunud heki vastas ja nüüd ajavad heki kõrvalt varjus soomusrongist mööda, et neid ei nähtaks... See oli kasakate sotnja!

Põrm aega edasi — udust mööda teed läheneb uue ajuga kapjade plagin. Sama eskadron tuleb teist korda soomusrongile pääle! Jälle särisevad närviliselt kuulipildujad, armutult hävitavalt. Ja jälle pöörduvad hobused paremale — aplalt saaki haistva kuulipilduja ning kahuritule saatel. Võibolla tulevad ehk ka kolmandat korda?! Mehed seisavad kuulipildujate taga. Mööda põldu eskadroni kahekordse põgenemistee kohal roomavad hallid kogud... Need on vene sõdurid, kes tule all hobuste seljast maha kukkusid või kelle hobused alt maha lasti. Nad roomavad pääd tõstmata lumes soomusrongilt kaugemale, metsa poole.

Kuid rongi vagunite katustele on tõusnud hulgana mehi, et näha lasta üle heki. Järgemööda püssituli kandub ühelt roomajalt teisele. Ja üksteise järele tabatuina nad tõmbuvad äkki sirgu, ja jäävad liikumalt lumme lamama...

(Järgneb.)

Lõpuks kaotasid igast küljest läbipeksetud koerad tegi seda Kiopio. Kasvanud hunt poleks võinud vapramini võidelda kui ühel nõul olek, vaid võimetus põgeneda. Isegi täiskasvanud kiõige rohkem mitte kallalolevate Tuli ainult lasta oma lõugadel virgasti töötada. Teda Tal ei tarvitsenud oodata hammustamise võimalust. Ise aga tarvitas vahetpidamata oma tugevaid hambaid. Suurem osa koeri puresid vastastikkütkest. Kiopio määratud hammustusi pidid koerad ise kannatama. nende hambad harva temani ulatusid. Enamiku temale mate vigastuste eest. Ta oli nii maetud koerte alla, et Just vaenlaste suurt arv oli Kiopio katkustanud raske-kiõige agaraim oli aga Tolmune Täht ise.

leivate koerte kallale. Kisa kutsus indiaanlased ligi. hoolimata jalahoopidega tungis ta ühes Niskanaga tüselti indiaanlaste koeri laiali peletada. Valju kisaga ja neks ei olnud see esimene kord kui Jooksva Hundil oma vanemaid, et need endid asjasse segaksid. On parvest ületatud. Meeleheitlikult palus Tolmune Täht midagi ette võtta Kiopio kaitseks, oli ta juba koerteleigist välja. Ennemini kui Tolmune Täht jõudis me tulla. Nagu märguande päälle jooksis koeri igast küljalit vana ja tugev, et rohkem kui ühe vastasega toid. Aga Kiopio polnud hoolimata oma hunditaktikast

soni sotsiaalprogrammi teenistusse, mille mõjul tekiavad küpsemaina omasuguste hulgast talude päriseksostmist propageerivad jutustused, J. Pärna (1843—1916) „Oma tuba, oma luba“, Lilli Suburgi (1841—1923) „Liina“ j. t. Eelärkamisaja muinsusromantika saab uue kuju Walter Scotti ajalooliste romaanide mõjul. Nii tekivad meie vanema proosa parimad palad: E. Bornhöhe (1862—1923) „Tasuja“ (1880), J. Järve (1852—1920) „Vallimäe neitsi“ (1883), A. Saali (1861—1931) „Vambola“ (1889) ja A. Kitzbergi (1855—1927) „Maimu“ (1889). Samas vaimus areneb eesti näidend (Kunderi „Kroonu onu“ (1885), Jürgenstein, Kitzberg oma varasemas loomingus.) Sel ajal algab ka eesti iseseisev arvustus ja kirjandusloouurimine, milles teiste kõrval suurimad teened on V. Reimani (1861—1917). Rahvaluule kogumises on sellal produktiivseim aeg, peamiselt J. Hurda juhtimisel. Ajaliselt samasse aega, laadilt aga osalt juba järgnevasse realismiajastusse, peamiselt proosas kuulub eesti sügavaim lüüririk Juhan Liiv (1864—1913).

5. REALISMI istutajaks eesti pinnale oli Eduard Wilde (1865—1933), kuigi varemini see juba oli oma tulekust märku annud Juhan Liivi proosas ja August Kitzbergi (1855—1927) külajuttudes. 1896, Wilde „Külmale maale“ ilmumiseega algab realism sõna otsestes mõttes ja jätkub ta suuris lähemat ajalugu käsitavais romaanides: Mahtra sõda (1902), Prohvet Maltsvet (1906) jne. Realistlik, kuid rahva-pedagoogilise sihiga loob Enn Särkava oma „Paised“ (1899—1901) ja „Rahvavalgustaja“ (1904). Pehmendatum on realism Kitzbergi draamadest, millega algab meie algupärane kunstiväertuslik lavakirjandus. Esimene algupärane eesti draama on Kitzbergi 1894. a. kirjutatud „Punga Mart ja Uba Kaarel“. Oma kõrguspunkti saavutab

Kiopio oli juba kolmeveerand täiskasvanud, ning sükile täiskasvanud koerale oli ta ammugi enam kui ainult võrdne vastane. Kogu laagri penide ühise väe vastu oleks ta loomulikult olnud võimetu. Igal pool, kuhu Kiopio läks, nägi ta turtis karvu, iveril hambaid ja vaenuilikkusest hõõguvaid silmi. Nii polnud miski ime, et ta nõdal-nõdalalt muutus närvilisemaks ja halvatujuisemaks. Kiõgist oma vaenlastist pelgas ta kiõige enam ühte suurt koera, nimega Stickschit. Stickschi oli tige, kurjapilguline elajas, kelle vastu keegi ei julgenud hambaid paljastada, kuid keda kõik pidasid oma juhiks. Varas-tamine ja hammustamise- ja piinamisehinu olid voo-rused, mis Stickschile olid annud autoriteetuse, ning talle valmistas alalõpmata nautingut, oma jõudu näidata. Tema oli ka olnud see, kes Kiopiole kiõige esimesena kallale tungis, ning nüüd vihkas ta Kiopio mõrvarliku vaenuilikkusega. Kiopio vastas talle seda võõristust täiel määral, kuid ta pelgas siiski suurt tülinorjat liiga palju, et julgeda omalt poolt alata vahekorrad seigitamist. Kiõige enam vihastas Stickschit see, et Kiopio, nagu teised koerad, juba eemalt pelgu ei pugenu, vaid alles viimisel hetkel ära lippas, päälle selle kui ta temale oli avaldanud oma tundumusi, ning näidanud selle tõendusks oma hädaohtlikke hambaid. Kui Stickschi aga tahtis kätte maksa oma kõrge ole-muse mitte-tunnustamise eest, hüppas Kiopio osavalt

2. Valgustusaja rahvakirjandus püüdis anda, 1780. a. alates, usulise kirjanduse kõrval ka rahva üldist vaimset taset tõstvat lugemisvara. Ilukirjandusena ei saa see kõne alla tulla, kuna õpetlikkudele sihtidele oli täiel määral alistatud kunstiline külg. Valgustusaja ratsionalism ja vabameelsus esineb pehmendatud ning sageli kiriku autoriteedi ees õige tagasihoidlikul kujul Fr. G. Arveliuse (1753—1806), Fr. W. von Willmann'i (1746—1819), J. W. L. von Luce (1750—1842) ning O. R. von Holtzi töödes. Kõik need autorid püüdsid oma väikeste moraliseerivate jutustustega rahvast kasvatada ja arendada. Sageli olid juttude aineks ka praktilised nõuanded igapäevase elu toimingute jaoks. Algupärased ei olnud need kunagi, vaid ikka võõraste, enamasti saksa ainete ümberjutustused.

Samal ajajärgul algab eesti keele ja rahvaluule kogumine ja uurimine, millele aluse pani kirikuõpetaja J. H. Rosenplänter (1782—1846) oma ajakirjas: „Lisandeid eesti keele täpsemaks tundmiseks“. Tema agaraim kaastööline oli O. W. Masing (1763—1832), kes mitte ainult väsimatult ei harutanud eesti keele ja kirjanduse arendamise teid ning võimalusi, vaid ilmutas ka oma aja kohta haruldast vaistu, osavust ja tusedust keele tegelikus tarvitamises. Samasse aega kuulub Kr. J. Petersoni (1801—1822) vaimukas lüüririka, mis järele aimas antiikseid eeskujusid. Luuletaja varase surma järele jäi ta unustusse kauaks ajaks, avaldamata niiviisi mõju järgnevale kirjanduslikule arenemisele.

3. EELÄRKAMISAJA KIRJANDUS jätkab valgustusaja rahvakirjanduse suundi kõigil aladel: a) vaimulikus kirjanduses, ilma saavutamata midagi tähelepanavat taseme poolest; b) ratsionalistlikus õpetli-

Pool tundi pääle kohalejoudmist oli ta telk juba püstitatud paigal, mille päälik selleks määranud; ning kahe päeva pärast võttis perekond juba osa laagri elust, nagu poleks ta kunagi eemal olnud. Et tait tõtt ütelda: Jooksev Hunt, Nikana ja Sintitiib elasid seda elu. Mitte Tolmune Täht. Sest temale oli siin liiga palju uusi ning imelikke asju: kõige päält nii palju inimesi, kui ta neid kunagi polnud näinud, alates vast-sündinust kuni sõdurite, vanade naiste ning mõningate säärasteni, keda surm ilmest oli siia unustanud. Siis alaline tulemine ja minimine, arstide nõidustajad, trummipöörin, ratsutamine — need kõik olid selgad, mis Tolmusele Tähele segavalt mõjusid, nii vähe endastmõistatavad olid, et ta mitmel ööl nahka silmale ei saanud.

Ja nüüd esiteks Kiopoi! Tema tundis ennast uues ümbruses väga ebamugavalt. Tema säälololeku tõik oli laagris ammugi igale koerale teada, ja igakuks nendest vihkas teda kogu oma koerasüdamest. Üldse olid aga need elukad omavahel väga halvasti läbisaamisest, kuid see vastastikkune vaenulikkus ei takistanud neid sügugi üksmeelse Kiopole kallale tungimast, niipea kui selleks võimalus oli. Kui nei volid oleks olnud tait-tada oma südamsoovide kohaselt, siis poleks Kiopoi olnud üldse mingit elamisvõimalust. Aga alati oli neil kaks suurt takistust. Üks oli Kiopoi peremees, Tolmune Täht, kellel olid alati varuks kivid, ning me-hine kepp, et oma hoolalust aidata; teine oli Kiopoi ise.

Fr. R. Kreutzwald. L. Koidula. Juhan Liiv. Eduard Wilde.

kus jutustuses, mis parimad esindajad leidis krahv P. Manteuffel'i (1768—1842) ja Fr. R. Kreutzwald'i (1803—1882), kelle „Paar sammukest rändamise teed“ (1853) saavutas suure loetavuse. Iseloomulik eelärkamisaja õpetlikule rahvaraamatule on sentimentaalsete elementide kude, mis saab pärast valitsevaks, nagu K. Fr. Lorenzoni „Jenoveva ellust“ (1839), W. Nedatz'i „Griseldis“ (1843) jt. Sentimentalism jätkub J. V. Jannseni (1819—1890) loomingu, või õigemini tõlkeis ja ümbertõötusis mitmesuguseist Saksa kirjanikest, kuid mitte enam nii valitsevalt, vaid ühenduses vagatsemisega ja paiguti tugeva realistliku tooniga. Algupärane on Jannsen harva, kuid tema aja kohta tähelepanuväärselt tüse ning ladius. Sama sentimentaalne-pietistlik ellusuhtumine, mis valitseb proosas, iseloomustab ka selle aja värst-toodangut (Jannsen, Fählmann). Huvitavama ja tähtsama motiivina sel ajal esineb rahvusromantika, mis algas eesti muinsuse idealiseerimisega, mille esimeheks ilusaks väljenduseks on Fählmanni saksakeeles kirjutatud müüdid. Oma kõrgeima tipu saavutab rahvusromantika meie kirjanduslisist teoseist suurimat mõju avaldanud kangelaseeposes, Kreutzwaldi „Kalevipojas“ (1857—61).

Kiopoleiab endale vastase.

Selle tormise sisseseidid järele elas perekond laagris rahulikult. Jooksva Hundi kaanu eemalolek polnud sügugi muutnud ta tihedat sidet oma suguharuga.

NELJAS PÄÄTÜKK

Koerte arvates pidi Kiopoi mitmekordset surnut olemas, aga teda nii tugevana nähes, kihvatas neil jälle süda vaima täis. Kuid nad olid nüüd tagasihoidlikud, sest omal nahal olid nad tunda saanud, et see hunt seisab vägevate sõprade kaitse all. Igasse koeraaju oli sisse taotud üks elutarkus, millest kunagi erandit ei tehta: kelle see kahelajigne jumal, keda „inimeseks“ nimetatakse, on võtnud oma kaitse alla, sellele kallale tungimine on hädahüük.

Koerte arvates pidi Kiopoi mitmekordset surnut olemas, aga teda nii tugevana nähes, kihvatas neil jälle süda vaima täis. Kuid nad olid nüüd tagasihoidlikud, sest omal nahal olid nad tunda saanud, et see hunt seisab vägevate sõprade kaitse all. Igasse koeraaju oli sisse taotud üks elutarkus, millest kunagi erandit ei tehta: kelle see kahelajigne jumal, keda „inimeseks“ nimetatakse, on võtnud oma kaitse alla, sellele kallale tungimine on hädahüük.

Koerte arvates pidi Kiopoi mitmekordset surnut olemas, aga teda nii tugevana nähes, kihvatas neil jälle süda vaima täis. Kuid nad olid nüüd tagasihoidlikud, sest omal nahal olid nad tunda saanud, et see hunt seisab vägevate sõprade kaitse all. Igasse koeraaju oli sisse taotud üks elutarkus, millest kunagi erandit ei tehta: kelle see kahelajigne jumal, keda „inimeseks“ nimetatakse, on võtnud oma kaitse alla, sellele kallale tungimine on hädahüük.

Koerte arvates pidi Kiopoi mitmekordset surnut olemas, aga teda nii tugevana nähes, kihvatas neil jälle süda vaima täis. Kuid nad olid nüüd tagasihoidlikud, sest omal nahal olid nad tunda saanud, et see hunt seisab vägevate sõprade kaitse all. Igasse koeraaju oli sisse taotud üks elutarkus, millest kunagi erandit ei tehta: kelle see kahelajigne jumal, keda „inimeseks“ nimetatakse, on võtnud oma kaitse alla, sellele kallale tungimine on hädahüük.

4. ÄRKAMISAJAL astub sentimentaalse kõlblusromantika asemele rahva ühis- ja enesetunnet kasvatavat lüürika ja külajutt. Iseloomulik on sellele kõige omarahvuslise ja eestikännulise tugev idealiseerimine. See toon esineb Kreutzwaldi tõlke-lüürikas ja Jannseni hilisemas toodangus, kõige selgemalt, mõjukamalt ja ilusamalt aga Lydia Koidula (1843—1886) isamaalüürikas. Kodu- ja lapsepõlve-mälestuste ilust ja nende siduvast jõust oma maa ja rahva külge, laulab Fr. Kuhlbars (1841—1924). Palju aatelisust, kuid vähe tõsist isiklikku sügavust ja rahvuslikku omapärasust on M. Weske (1843—1890) luulel, mis ripub saksa eeskujude küljes. Sama otsuse võib langetada ka A. Reinwald'i (1847—1922), C. R. Jakobsoni (1841—1882), J. Hurda (1839—1906) ja J. Kunderi (1852—1888) lüürilise loomingu kohta. Varasema ärkamisaja proosa on ikka saksa idealiseerivate, õpetliku tagapõhjaga juttude mõju all, kuid olustikukirjeldus ja isikute kujutamine muutub ikka enam omarahvusliseks. 1870-dail aastail algab eesti näidend, tõlgetena (Koidula) või saksa eeskujudest mõjutatuna (Jakobson, Kunder) toetama rahvuslise edasi-püüdmise aadet.

Hilisemal ärkamisajal (1875—90) muutub rahvuslüürika ebaehtsamaks, ja nõrgemaks, nagu A. Grenzstein-Piirikivi (1849—1916), M. J. Eiseni (1857—1934), M. Lipu (1854—1923), K. A. Hermann'i, J. Bergmanni (1856—1916), J. Tamme (1861—1907) ja Jakob Liivi (1859) lüürilisis ja eepilisis värstseoseis. Uuena algab isiklikkude elamuste lüürika, enamasti armastusest või resignatsioonist, Heine mõju all. Siirama ja parima väljenduse leiab see Anna Haava (1864) ja K. E. Söödi (1862) luules.

Jannsenist loodud külajuttu rakendatakse Jakob-

Kes ta on?

Spordimehi eraelus

Sageli vaatame spordiväljakul tipp-meeste ponnistusi ja elame kaasa täie võistluspingega ühele või teisele sportlasele. Tunneme neid ainult tagajärgede järele. Kes on sportlane eraelus? Mis on ta kutseks? seda teatakse harva. On tuntamatu seegi, kuid üks või teine sportlane on jõudnud praeguste saavutusteni. Esimesena kõnelda kuulitõukemeistrist pole ülekohtune. A. Viiding väärrib seda samuti, kui ta oleks väärinud tänavust kulmedalit.

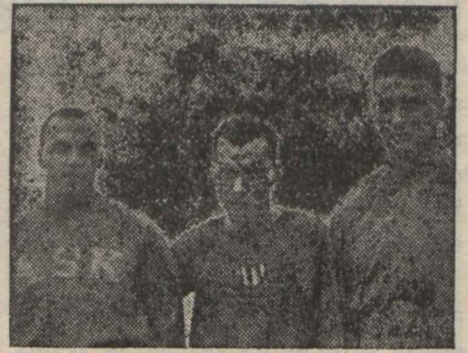
Arnold Viiding on 24-aastane, pärit Valgast. Isa surnud juba Arnoldi kolmeaastane olles, sellest siis tulnudki majanduslikke raskusi. Aga Arnold ei jäänud oludele alla. Jooksis sea- ja lehmakarjas, pärast suveti maal tööl — aga see eest sai talvel linna kooli. Nii veetiski A. Viiding kooliaja. Vahel olnud meel kibe küll, et ei saanud suvel teiste poistega koos rassida, aga takka järgi vaadata olla need ajad kenamaid: tore olnud karjamaal pilduda pedajastoda ja raudkuuli asemel tõugata kivimügerikku, olnud tore hommikul jões sulistada ja metsas rohelises ringi joosta, tore olnud. Esimese võidu sai koolivõidule üle, tõugates „kerget“ kuuli — 13.10. 1930. a. tõukas norm. kuuli juba 14,51,5. Lõpetanud kooli teotses pisut aega Valgas, siis kaitseväes, läks politseikooli, lõpetas konstaabliklassi ja praegu on Tallinnas kriminaalpolitsei teenistuses. On tudeng, ja eriharrastuseks raadio. „Ametialal“ erilist juhtunud pole.

Gustav Sule on Tartust, ka 24 aastane. G. Sule on laiemale hulgale tuntud odaheitjana ja kuldmedali omanikuna. Et ta noorepõlve unistus oli saada kunstnikuks, seda teavad vähesed. Ka Sule on saavutanud tagajärjed hoolika ja järjekindla harjutamisega. Silmapaistvaks sai 1928. a. 7. keskkoolide olümpiaadil, kus ta oda heitis 55,25 m, kõrgust hüppas 165, teibas saavutas 3.36. Sama aasta sü-

gisel on oda saadefud 57,21 m taha ja nüüd G. Sule on üldiselt tuntud sportlane. Eks see käsi ole loopinud kive omal ajal Emajõkke, nüüd ta loobib oda. 1931. a. on G. Sule odamark 66.02, siis 69,54; 1932 a. toob 69.62 ja 1933. a. 71,48. Läinud suvi ei toonud erilist. Aga — tuleb, kindlasti tuleb veel heide, mis viib mööda sakslasest Stöck'ist järgi Mattile! G. Sule on üliõpilane-majandusteadlane, ametis Linna Pangas.

A. Kuuse, Eesti parim kõrgushüppaja, on Vasalemmast Harjumaalt. Ta vanus 23. a. Juba noore koolipoisina oli ta silmapaistev oma sportlike saavutistega. Ta evib haruldaselt tugevad jalad ja väga hää hüppestiili, mida on imetlenud isegi soomlane Lauri Pihkala, suurimaid spordiautoriteete üldse. Kuuse on väga stabiilne, peagu alati 1.90. Vilnos hüppas ta isegi 195.2 m ületamist ei peeta asjatundjate ringis temale mitte paljaks. Õpib Tartus ülikoolis. Omal ajal tuntud hää tantsijana.

Koit Annamaa on ka Valga mees. Teda peetakse pikemaks, ühtlasi ka tugevamaks meheks Eesti kergejõustiklaste hulgas. Ja kehalised eeldused lubavad K. Annamaalt oodata palju. Ta teenib kordnikuna Tall. politsei 4. jaosk. Noores põlves harrastas maadlust ja tõstmist, see kasvatas lihased liiga tugevaks, polnud edu ketta ja kuuli man. Vasar aga läheb; ta õpetaja E. Klumberg ootab olüm-

„KOLM MUSKETAÄRI“, kes töid Eestile möödunud aastal kaksikvõidu. Need on: N. Feldmann (ketas ja kuul), R. Toomsalu (kaugus ja 200 m) ja A. Viiding (ketas ja kuul).

piaadil Annamaalt 55 m ja tulevikus 60.

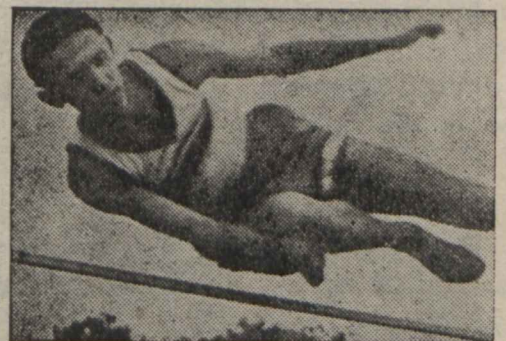
R. Toomsalu on näide tahetesaavutusest. Ta kasvas mitte häädoludes. 15 aastana elas Nõmmel ja käis säält kolm korda nädala söiduraha puudusel jala Tallinnas kergejõustiku kursusel. Tee pikkus edasi-tagasi 18 km. Ei tüütanud teda ka 5 pikka aastat, et jõuda 11,7 sk., 10,7 sek. Toomsalu arvab, iga poiss jõuab selle ajani, kui aga võtta end pidevalt käsile. Töötab Tall. politsei 1. jaoskonna kantseleis.

Egon Roolaid võistleb Haapsalu „Läänela“ värves, Ta on aga tallinlane ja suveti ainult on Haapsalus. On vähestest sportlastest, kes kasvab jõukas perekonnas. Oli 13 aastane, kui käis esimesil ujumiskursusil. Rahman, ta esimene õpetaja, on senini jäänudki ta treeneriks. Mängib korvpalli ja suusatab, aga eelkõige — ujub.

Praegu Tall. Prantsuse lütseumis kolmandas klassis.

G. SULE.

AKSEL KUUSE HÜPET TEGEMAS.

Piltide seinale asetamisest

Elasin lapsena maal. Mäletan selgesti tuba, niinimetatud „tagatuba“, kus armastasin kõige meelsamini viibida. See tuba oli talvel kõige soojem ja lisaks sellele oli säääl kõike, mis mind väga huvitas.

Säääl oli kummut, millele olid asetatud suur gipsist kollakas kass, sinise siidlehviga kaelas ja kaela sees avaus, kuhu lasti kõik liigsed vaskkopikad — mida oli säääl kindlasti juba üle rubla. Kassi kõrval oli portselanist part, kus hoiti igat värvi niite ja nõöpe. Kummuti keskel oli peegel, mille kahel pool suured kupliga lambid, mis pandi vaid jõulu aegu ja vana-aasta õhtul põlema.

Kõige enam on meeles aga kummutitagune sein. Peegli kohal seinal oli tütarlapse pilt, taevakarvasinise siidkleidiga ja süle täie roosega. See oli suur pilt, mis ulatus üles tapeti ääreni. Kahele poole seda pilti olid asetatud tihedalt üksteise kõrvale kõik sugulaste, ristiemade ja ristiisade pildid — kõik kullatud, hõbetatud või musta värvi puust nikerdatud raames.

Vastasseinas asetses voodi, mille tagune sein mind veel enam huvitas, kuna sinna oli kinnitatud igasuguseid piltpostkaarte.

Nii püsis see, kuni olin juba keskkoolis, mil sain piltide seinale asetamisest hoopis uue kujutluse.

Olin ENKS-i tütarlaste gümnaasiumis. Mu joonistamise õpetajaks oli kadunud kunstnik Rudolf Le-

pik. Ühes joonistustunnis kõneles ta meile piltide seinale asetamisest. See kõik, mis ta kõneles, oli mulle uudis ja huvitas mind väga ning ma pole seda tänini unustanud. Ta õpetus oli kokkuvõttes järgmine:

Esimene, mida piltide seinale asetamisel tuleb silmas pidada, on pildi kõrgus. Pilt tuleb nii kõrgele seinale kinnitada, et oleks normaalkasvuga täiskasvanud inimesele paras otse vaatamiseks.

Pilte ei tohi seinale kuhjata. On suur pilt, siis aitab juba ühest. Väiksemaid pilte võib asetada 1 kuni 3.

Pildid, mis asetame samale seinale, peavad üksteisega sobima nii toonilt kui raamide poolest. Veel kaunim on, kui kõik sama toa pildid isekeskis hästi sobiksid. Pildid oma põhitoonilt peavad sobima ka toa üldtooniga.

Kui puuduvad raamitud pildid, võib toa kaunistamiseks kasutada joonistusi, mida tuleb sobival aluspaberil lasta klaasi alla raamida. Kui puudub raamimise võimalus, võib joonistused kinnitada värvilt sobivale aluspaberile, jättes igast servast ühtlane raam (võib jätta kaunis lai).

Selle õpetuse tulemusena oli suurem muutus mu armsamas toas, mis pidi mulle peaaegu nahatäie vaevapalgaks tooma.

Saabudes jõuluvaheajaks koolist koju, oli minu ülesandeks tu-

bade tolmutamine, pildiraamide, lampide ja kõige sellesarnase puhastamine.

Asusin esijoones tagatua koristamisele. Võtsin muidugi viimse kui ühe pildi seinalt, puhastasin ära, aga seinale paneku asemel kadusid kõik postkaardid ja sugulaste pildid ülemisse kummutisahtlisse. Seinale pääses vaid suur tütarlapse pilt, mis mulle väga meeldis, ja teistele seintele paar koolist kaasatoodud suvemaastiku joonistust, mis asetasin rohelisele aluspaberile, mis hästi harmoneeris piltide värvi ja seinatapetiga.

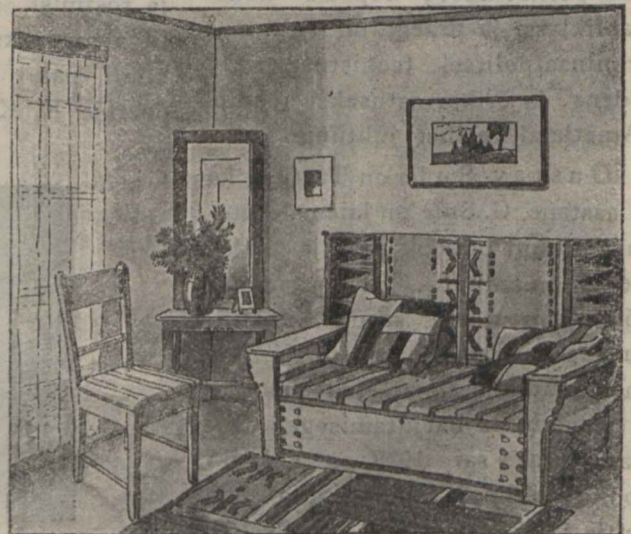
Pildid asetasin nii kõrgele, nagu oli õpetatud. Kui kõik korras, kutsusin ema, õed ja venna vaatama. Õdedele meeldis, aga ema ja vennaga oli tegu. Ema oli alul nii kuri, et lubas vitsad tuua, kui ma kohe kõik endiselt tagasi ei pane. Seletasin siis pisarsilmil, et see oli suur kunstnik, kes nii õpetas — kuna ju nii ometi palju kenam on. Ka õed võtsid minu kaitseks sõna. Lõpuks andis ema niipalju järele, et lubas toa seniks nii jätta, kuni ma jälle kooli sõidan — lubas siis aga kõik endiselt tagasi seada.

Lihavõtte vaheajaks koju sõites oli aga kõik nii, nagu minust jäi — tähendab, ka ema oli sellega leppinud.

Hiljem, liikudes täiskasvanuna nii meie haritlaste kodudes, kui ka välismaal, võin kinnitada, et need lühikesed näpunäited, mida andis mu kadunud joonistamise õpetaja, olid õiged. *M. Kangro-Pool.*

Joon. 1. Nurk odava päevapildi kuningriigist. Säärased liialdused pole haruldased: selliseid „puhta toa“ sisustusi võib küllalt leida.

Joon. 2. Sama toa nurk pärast ümberkorraldamist. Viimane on tehtud ka mööbli suhtes: kummuti asemele lihtne sohva, peegel ja tool üldise stiiliga ühtlustatud.

ÜLESKUTSE TÛTARLAS- TELE.

On lähenemas jõulud, meie arm-
sad rõõmupühad. Pühadeni on aega
vaid mõni nädal.

Nagu teate, on lapsi, kelle kodu-
des valitseb suur viletsus ja puu-
dus.

Meie ei unusta neid, vaid tahame
ka neile jõulurõõmu valmistada!

Mõtelge aegsasti, kuidas seda
teha ja asuge ettevalmistusile!

TEADAANNE.

Soomest, Rauma õpetaja hra
Matti Huusko, kes käis Eesti koo-
lidega tutvumas, tõi Rauma õpi-
laste poolt kõigile meie õpilastele
tervitusi.

Soomest on saabunud teade, et
soovitakse meeleldi Soome õpilaste-
lehele ka meie õpilaste poolt kaas-
tööd.

Õpilased, kes tahavad Soome
Õpilastelehele kaastööd saata, läki-
tagu oma tööd aadressil: *Tartu,
Promenaadi tän. 2, „Õpilastelehe“
toimetuse hõimuosakond.*

SUUSAD ... algus lk. 4.

tehtud, hõõveldage suusa esimene
ja tagumine languspind sirgeks ja
siledaks, siis samuti ka jalaaseme
pind.

Nüüd määrake ära suusa laius
ja töötage lõplikult ümber ka suu-
sa külgpinnad. Nende ümbertöö-
tamisel pidage silmas, et talla juh-
tiv soon jääks suusa keskele. Et
külgede ümbertöötamist hõlbus-
tada, märkige ka suusatallale kül-
gede ümbertöötamise piirjooned.
Selle tööga vist saate hakkama ise,
kui annan järgmised andmed:
laius jalaaseme kohal olgu 7 cm,
ninast 8,5 cm ja kannast 8 cm. Ei
ole tähtis, et peavad olema täpselt
need mõõdud, kuid tuleb pidada
silmas, et suusk on kõige laiem ni-
nast, kõige kitsam jalaaseme ko-
halt, kannast aga keskmise lai-
sega. Jääb vaid anda vorm suusa
nina painutatud osale ja suusk
ongi kujult valmis.

Suusa nina peab olema sümmeet-
riline pikutitelje suhtes, sellepä-
rast on parem kui voldime pooleks
paksema paberi või kartongi, lõi-
kame kääridega suusa nina šab-
looni, mis lahtikäändult annab suu-

Mälestame leinas oma noorelt lahkunud kaasvõitlejat, „Õpi-
laslehe“ ja „Laste Jututoa“ ekspedeerijat

Alma Käsper'it

ja soovime talle rahulikku puhkamist.

„Õpilastelehe“ pere.

Soovitan suures valikus „Põhjala“ ja „Nokia“

kalosse ja botikuid.

Alati laos maitserikas valik daamide ja här-
rade jalanõusid.

Suurem jalanõude tööstus

R. Hansen

Tartus Kaubaheev 1 tel. 13 98

KÜSIMUSI JA VASTUSEID

Kuidas on soovitav pesta villa-
seid sukki? *Vaike.*

Villaste sukkade pesemiseks tu-
leb võtta leige vesi ja panna sukad
sisse. Iga sukk tuleb tõmmata
üksikult pahema käe pääle, mis-

juures see väga laiaks läheb, hõõ-
ruda seepi pääle ja nühkida siis pa-
rema käega ringi, kuni sukk puh-
taks saab. Iseäranis hästi peab
nukki ja kontsi pesema. On sukad
kahe vee sees pestud, tuleb uhta
leiges vees ja väända ristipidi
(mitte pikuti). Sellejärele tõmmata
sukk pahupidi pahema käe pääle,
venitada hästi välja ja panna kui-
vama.

Kes on meie kunstnikest tuntum
ja parim portreede (inimnäo) joo-
nistaja? *A. Talvik.*

Parimaks portreede joonistajaks
ja maalijaks peetakse meie kunstni-
kest prof. Nikolai Triiki, kes sündinud 1884. a. ja töötab õp-
pejõuna kunstikool „Pallases“.

Ch. Klompuse

naha ja kalosside ladu, mis
asub Tartus, Kaubaheev 8,
on soodsamaks ostukohaks.

Õpilastelehe 8
kupong nr. 8

33. SILPRISTSÕNAD.

1	2	3	4
5			
			6
15	7	8	
	9		10
11			12
		13	
14			

Ristread: 1. pilkepiltide joonistaja, 5. suvepuhkuse veetmine, 6. nõrk valgusehelk, 15. kuhugi sisse asetama, paigutama, 9. Virumaa elanik, 11. sobiv, kohane, 12. üks numbreist, 14. mingit töö rikkumine, vussi ajamine.

Püstread: 1. pruukima, kasulikult tarvitama, 2. tähtis eriti kaitsevâes, 3. osa majast, 4. risti-rästi sõitma, 6. eriliiki maamesilane, kimalane, 7. kaaskiskuv, 8. mesipuu, 10. nelja nurgaga, neljanurgeline, 11. sobivus, 13. jalgte.

34. RISTARVUD.

$$\square + \square 5 = \square 4$$

$$\square - \square = \square 5$$

$$7 \times \square = \square 4$$

$$\square : \square 9 = \square$$

$$\square 1 \square 7 + \square 7 \square = \square 1 \square 0$$

Igasse ruutu asetada üks arv nii, et ülesanne lahenduks. Seejuures peab nelja joone pääl kohakuti asuva arvu summa võrduma joone all asuva vastava arvuga. Ühegi arvu esimene number ei tohi olla null! *H. Kuusik.*

35. RUUTMÕISTATUS.

Ba, bi, e, ei, gen, haa, pe, pen, re, re, ta, ve.

Antud silbid asetada mitte jämeda joonega piiratud kastidesse nii, et ristridades saaksime järgneva tähend. neljasilbilised kohanimed: 1. ühe Euroopa riigi pealinn, 2. asundus, raudteejaam ja klaasivabrik Pärnumaal, 3. laiaroopalise raudtee jaam, 4. mägi Eestis. Seejuures tulevad jämeda joonega ümbritsetud kastides asuvad silbid alati mõistatada. Kui ka need õieti arvatud, saame diagonaali pidi ülalt alla lugedes kihelkonna Põhja-Tartumaa.

MÄRKUS: Kõigi tänaste ülesannete lahendused saata toimetusele hiljemalt 24. det., lisades lahendaja nime, soovikorral ka varjunime, täieliku aadressi, vanuse ja „Õpilasteleht“ kupongi nr. 8. Ühtlasi lisagu iga lugeja väikesel lehesel lahendustega kaasa vastuse küsimusele, mis meeldis teile käesolevas „Õpilastelehes“ kõige enam, mis kõige vähem ja miks. Peetagu ka meeles, et auhindade jagamisel on igal lahendajal niimitu auhinna saamise võimalust, kui mitu kupongi on ta lisanud lahendustele.

SUURAUHIND.

Ärge unustage mõistatuste lahendajate vahel jagatavat suurauhinda — **PAARI SUUSKI.**

Ligemalt vaata „Õpilastelehes“ nr. 7.

UUS SUURAUHIND

kuulutatakse välja järgmises numbris. Ärge jätke seda kahesilma vahele!

AUHINDADENA kõigi tänaste ülesannete õieti lahendajate vahel jagatakse S. Tomsoni „Väikesed metslased“ („Kuldraamat“), raamatuäri Jaigi poolt annetatud fotoalbum ja üks hiina kannatusmäng.

LAHENDUSED.

18. Ristsõnad.

Ristread: 1. pseudonüüm, 9. rahu, 10. lohm, 11. urin, 12. gramm, 14. sitikas, 17. ike, 19. absurd, 23. ka, 24. miiting, 26. asi, 27. matt, 28. skolastika.

Püstread: 1. prussakas, 2. sari, 3. ehitis, 4. uunikum, 5. Olga, 6. norss, 7. üha, 8. ümmar, 13. ma, 15. kerima, 18. ehiti, 20. bask, 21. Dias, 22. „Agfa“, 25. ttt.

AUHINNAKS SAID kõigi „Õpilastelehes“ nr. 5 ilmunud ülesannete õieti lahendamise eest A. Johanson O. Lutsu mälestuskogu „Kuninga kübar“, E. Schönfeldt eht soome pussi ja V. Kokk nahkrahakoti.

ÕIETI LAHENDASID kõik „Õpilastelehes“ nr. 1, 2, 3 ja 4 ilmunud mõistatused: Suur Tõll, Kullerkupp, E. Schönfeldt, A. Rätsep, E. Raud, E. Kelder, E. Oldekop, H. Altoa, H. Rooma, A. Punder, E. Päll, V. Sargava, Kullakaevur, L. Malkov, Männimäe, V. Tammekivi, Tom Mix, A. Vachstein, E. Grossberg, Vambola, Noor Lembit, A. Kaalep, Sam, Old Shatterhana, A. Peterson.

FOTOAPARAADI sai preemiana A. Rätsep Kaagverest.

RÕNGAHEITMINE.

Võtke tükike pappi või lauatsake ja tehke auk selle keskele. Auk tuleb teha nii suur, et sinna võib pliiatsi või niisama suure puupulga püsti asetada. Oleks soovitatav pulk liimiga oma aluse külge kinnitada, nii et ta kindlasti püsiks.

Siis lõigake õhukesest papist 7 või 8 kitsast riba, liimige nende otsad kokku, nii et iga riba moodustaks rõnga.

Pliiats oma alusega asetage põrandale ja mängijad, keda võib olla kui palju tahes, katsuvad määratud kaugusest heita rõngad ükshaaval pliiatsile. See, kes esimesena on saanud heita näit. 30 rõngast pliiatsi otsa, on võitnud.

Sama mängu võib harrastada ka suuremast kaugusest paju- või kadakavitsust painutatud rõngastega. Ameeriklastele pakub vabaõhu mänguna suurt lõbu hobuseraua märkipildumine umb. poole meetri kõrguse vaia otsa. See viimane nõuab kõige suuremat osavust, et ta alati pörkaks oma kaareosaga vastu vaia.

Tegev ja vastutav toimetaja: M. Nurmik. Toim. sekr.: Ed. Tasa. Talitusjuht: E. Tõnisson. Valjaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasteleht“ ilmub üks kord nädalas. Toim. ja talitus Tartus, Promenadi 2, O./K. „Koolivara“, tel. 8-29. Tellimishind postiga: 1 kuu — 20 s., 2 kuud — 40 s., 3 kuud — 50 s., aastakäik 1 kr. Raamat-ajakiri „Laste Jututuba“ ühes „Õpilastelehega“ tellides maksab 3 kuud — 20 s., 6 kuud — 40 s., aastakäik (12 raam.) 75 s. — Kuulutuste hinnad: Kuulutusküljel — 5 s. mm., tekstis — 10 s. mm., lehe ees ja tekstis teksti kirjaga 15 s. mm. — E. K. Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1935.